

Týž pád dvakrát ve větné struktuře

Protože pády vyjadřují významové role, může jít

I. o touž roli,

II. o různé role, např. ak./dat. a

III. o homonymii pádů, např. *portae* je (1), (2), (3), ((4))

Christus passus est pro vobis vobis (sic)¹ *relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius* 1P 2,21
:, *abyste nasledovali jeho stopy*

(IV. o pád v jednom z případů chybně rozpoznány)

V. o homonymní tvary různých slov, např. *portas* : 1), 2)

Podrobněji probereme I a II.

ad I – táž role

a) **několikanásobný větný člen** (asyndetický, tj. beze spojky); srov. Č *pomlouvají živé mrtvé* (= ž. *i m.*): paralelu mají také *volēns nōlēns* :

volněji přeložíme např. *volentem nōlentem* :

Asyndeton v textu:

Eadem mente narrat [Tacitus], quomodo Germanicus non solum hostes trucidavit,² sed etiam in mulieres infantes senes saevierit komentář k Tacitovým Annales
: *Ve stejném smyslu Tacitus vypráví, jak Germanicus nejen pobíjel nepřátele, ale vyléval si zuřivost i na*

Většinou, ne však vždy, se platnost naznačuje interpunkcí:

Vīsus, tāctus, gustus in tē fallitur Adoro te devote :

b) **!přístavek**; ve starších mluvnických pojetích tzv. přívlástek vyjádřený substantivem (to však nepokrývá všechny analogické případy); jde o **jiné pojmenování téhož**, přičemž se obě pojmenování vzájemně upřesňují:

Iēsus filius Nauē : *Jošua, syn Núnův*
in diēbus Hērōdis rēgis Iudae :
(*occīdit*) *Og regem Basan* :

a v kterémkoli jiném pádu:

Iēsū, fili Deī vīvī :
cum Zebedaeō patre eōrum :

ad II – různé role

a) **přívlástek shodný**:

non inveniam in vōbīs ūllum sapientem (Iob 17,10) :

nōs, mutuō proficientēs amōre, (...) corrōborā : *posiluj nás, kteří děláme pokroky*

b) **ablativ absolutní**: *urbe dērelictā; illīs abeuntibus* (probereme později)

c) **týž pád v různých významech**:

(viz příklad na násl. straně)

¹ Vkládá se na stěží uvěřitelná (příp. chybná) místa citovaného textu; takové *sic* má platnost *tak! ano! opravdu!*

² Vedlejší věty tu mají konj. cizího (zde Tacitova) mínění, a to konj. perf. o ději, který předchází ono *narrat*.

Tvar konjunktivu je stažený: *trucida(ve)rit*.

qua cum tota nocte abusi essent Idc 16,2 – možný postup úvahy:

1. VF je *abūsī essent*, (*ab*)*ūtor* má vazebný ablativ (*quā*) - jde o lévítovu ženu;
2. *quā* je sice vztažné, ale na začátku větného celku plní funkci navazovací: *a ji*
3. (*tōtā*) *nocte* je naprosto obvyklý ablativ časový (s předložkou *cum* by byl nevídaný);
4. pro *cum*, ač stojí mezi dvěma ablativy, zbývá role časové spojky; sečtější vidí ihned tzv. *cum historicum* s konj. plpf. *cum abusi essent*, který zde nevyjadřuje dokončenost, ale pouhou předčasnost
– tedy překlad: *a když ji celou noc zneužívali.*

d) **!doplňěk**: vlastnost (funkce, stav ap.) substantiva vázaná na děj/stav slovesa (*chlapec běhal bos*,³ *zvolili ho předsedou/za předsedu*); srov. lat. označení attributem verbāle „slovesný přívlastek“, přívlastek vázaný na sloveso:

date mihi puellam hanc uxōrem

certiōrēs factī dē morte eius Rōmam properāvimus

Několik vlastností doplňku (D):

D. má dvojí významovou a často i tvarovou vázanost: naplňuje slovesnou vazbu + nadto se váže i k řídicímu substantivu (Č *bos* k *běhal* „jak“ + k *chlapec* – shoda v rodě a pádu; L *uxōrem* k *date* „jak“ + k *puellam* (shoduje se v akuzativu sg., zde i v rodě, ale to nemusí být vždy: *date mihi servum istum rapīnam* : *dejte mi tohoto sluhu jako kořist*).

D. může mít jako „řídicí substantivum“ i zájmeno nebo nevyjádřený podmět: *bēhala jsem bosa* (říká nějaká žena/dívka).

D. je zejména častý u sloves, která vyjadřují změnu stavu, tj. že se někdo stal ně(ja)kým; Č tu mívá instrumentál, latina pád shodný.

D. se zhusta vyjadřuje adjektivy (např. *memor*, *dignus*), participii a gerundivem; také ovšem substantivy, zvlášť pokud vyjadřují funkci (*rēx*), stav (*hērēs*), vztah (*filius*), anebo mají vztah k nějakému ději (např. *-tor/sor III ~ -tel*).

D. představuje sice specifické, ale přece jen okolnostní určení; z toho mnohdy vychází i čistě okolnostní překlad:

Adeste fidēlēs, laetī triumphantēs, venīte ... : (*veselí, oslavujícíe*) *s radostí a plesáním.*

Pozn. in + ak.

Ve Vulg. se najde i hebreosemitský způsob vyjádření doplňku pomocí předložky *in* v okolnostním významu: (*Fortitudo mea et laus mea Dominus: et*) *factus est mihi in salūtem* : *stal se mi spásou* (→ *mou spásou*)
Ex 15,2; Ps 117,14; Is 12,2.

Někdy je namístě zvážit kromě platnosti doplňku také možnost přístavku:

in hunc mundum dēscendit ut esset Deus nōbīscum : ... ~~*aby byl Bůh s námi*~~

... ~~*aby byl jako Bůh s námi*~~

-> ... *aby byl – on, Bůh – s námi* PrecLaudDomHebdIIpa

Vyplácí se zvažovat **víc možností**, neulpět na „prvním čtení“. Např. *Antiochum filium meum rēgem dēsignāvī* teoreticky může být i ~~*Určil jsem Antiocha, svého syna, krále*~~, pokud by šlo o to, kdo ze synů bude určen k nějakému úkolu ap.; protože však v 2Mac 9,25 jde o to, že předchodí král určuje svého nástupce, patří k sobě *Antiochum filium meum* (přístavek) + (*Antiochum*)~~*_rēgem_dēsignāvī*~~ (doplňěk) : *Antiocha, svého syna, jsem určil za krále/králem.*

³ Titulek: *Mladík se omluvil za nehodu, při které opilý zabil ženu.*

Stručně, a zároveň obecně: **překlad** (jako každá komunikace) **vyžaduje**

- a) znalost jazykových prostředků;
- b) kombinační schopnosti;
- c) **důvtip** a dobrou vůli porozumět.

Exercēminī, significātiōnem nōminum formā parium pēnsantēs:

1 Transitus de mundo ad Patrem Iesus, in mortis suae memoriam instituit sui corporis et sanguinis sacramentum, alleluia. RespLectDomIIIP

2 Iste moritur robustus et sanus, dives et felix; viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa irrigantur; alius vero in amaritudine animae absque ullis opibus; et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos. Iob 23-25

3 Non doctas fabulas secuti notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem et praesentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis. LectBrevNon22.2. = 2Petr1,16

4 Qui olim prophetarum vaticinio in carne praedictus es nasciturus, nascentia virtutum in nos corrobora. PrecesLaud22.12.

5 Posuisti me abominationem eis. Ps 87

6 Iunior fui, et senui, et non vidi iustum derelictum. Ps 36,25

7 Ipse est, qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum. Act 10,42

8 Posuit immaculatam viam meam. RespLaud8.12.

9 Qui egredietur de utero tuo, ipsum habebis heredem. Gn 15,4 – Abraham

10 Fac nos hodie peccati victores. PrecesLaud FerIIOctPas

11 Eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. Ez 36,28

12 Novus Adam, in regnum mortuorum descendisti. PrecLaudSabbS

13 Amor coegit te tuus | mortale corpus sumere, | ut, novus Adam, redderes | quod vetus ille abstulerat. h. Auctor beate saeculi (VespICorIesu)

14 Dicunt infantes Domino laudem; occisi praedicant, quod vivi non poterant. Ant2Laud28.12.

15 Sacrificium caeleste a Christo institutum vere est hereditarium munus testamenti eius novi, quod nobis ea nocte, qua tradebatur crucifigendus, tamquam pignus suae praesentiae dereliquit. S. Gaudentius Brixienis, AltFerVHebdIITP

16 Ex aqua facta vino laetantur convivae. AntBenEpiph

17 (Dominus) viam nobis humilitatem dedit. SAugSermo 23 A = AltDomXXIIpa

18 Memorēs igitur mortis et resurrēctiōnis eius, tibi, Domine, pānem vītae et calicem salutis offerimus, grātiās agentēs quia nōs dignōs habuistī astāre cōram tē et tibi ministrāre. Prex eucharistica II